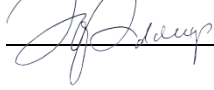

«Ризалыгымны бирәм»

«Сэлэт» проектларның
житәкчесе

Әдип Әлмир

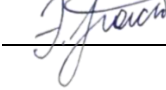
2024 ел

«Раслыйм»

«Сэлэт» ТРЯИФ

Генераль директоры

Э.Р. Насибуллина

2024 ел

«Раслыйм»

«Сэлэт» ЯУ Директоры

А.Т. Габдрахманова

2024 ел

НИГЕЗЛӘМӘ

«Әнвәр Хәйри укулары»

IX Республикакүләм яшьләр фәнни-гамәли конференциясе

1. Гомуми нигезләмә.

1.1. «Әнвәр Хәйри укулары» Республикакүләм яшьләр фәнни-гамәли конференциясе

(алга таба – Конференция) «Сэлэт» «Сэлэт» Татарстан төбәк яшьләр фонды, «Сэлэт» яшьләр үзәге Дәүләт учреждениесе ярдәме белән, Татарстан мәгариф һәм фән министрлыгы, Татарстан Республикасы мәдәният министрлыгы, Татарстан Республикасының яшьләр эшләре министрлыгы белән берлектә, КФУ халыкара мөнәсәбәтләр институты, Алексеевск муниципаль районы администрациясе катнашында уздырыла.

1.2. Конференциядә катнашучыларның (укучыларның) фәнни эшләре конкурс эшләре буларак тәкъдим ителә һәм экспертлар советы тарафыннан бәяләнә.

1.3. Конференцияне оештыру «Сэлэт» Татарстан Республикасының яшьләр ижтимагый фонды ярдәме белән башкарыла.

1.4. Конференциянең максаты:

– Биләр каласы тарихын фәнни өйрәнүгә һәм Биләрне дөньяга танытуга зур өлеш кертүче, татар дөньясы тарихында жуелмас эз калдыручы галим, сәлкешләрнең Дусты һәм Остазы Әнвәр Хәйри исемен мәңгеләштерү;

- фәнни, ижтимагый эшчәнлек алып барган галимнең фәнни-практик эшләренә карата укучыларда кызыксыну уяту;

- яшьләргә һәм мәктәп укучыларына тарихи-археологик өлкәгә кагылышлы фәнни-практик эшләрендә ярдәм итү.

1.5. Конференциянең бурычлары:

- Әнвәр Хәйринен фәнни-практик мирасын өйрәнү өчен майданчык булдыру;

- фәнгә тартылган сәләтле укучыларны һәм яшьләренә ачыклау, аларны Идел-Кама Болгар дәүләте һәм Бөек Биләр шәһәре тарихын өйрәнүгә жәлеп итү;

- ижади һәм интеллектуаль ярыш аша укучыларны төрле фән өлкәләренә жәлеп итү, кызыксындыру, активлаштыру;
- интеллектуаль-ижади эшчәнлекне популярлаштыру, укучылар арасында фундаменталь һәм гамәли фәннәргә карата кызыксыну тудыру;
- фәнни-тикшеренү институтлары, югары уку йортлары галимнәре эшчәнлегенә карата кызыксыну уяту, укучыларны шул юнәлешләргә жәлеп итү;
- татар телен фундаменталь һәм гамәли фәннәр өлкәсендә актив куллану өчен мотивацион шартлар тудыру.
- Әнвәр Хәйринен эшчәнлеген яшьләрнең фәнни хезмәтләрендә яктырту.

2. Фәнни юнәлешләр

2.1. Конференция программасы түбәндәге темаларны үз эченә ала:

- «Бөек Биләр каласы: тарих, бүген һәм киләчәк».
- Бөек Биләр тирәсендәге авыллар тарихы (тарихи язмалар, истәлекләр, риваятьләр)
- «Әнвәр Хәйри мирасы».
- «Мин яратам сине, туган жирем» (мисал өчен, мәктәбең тарихы, авылың тарихы, яшәгән урамың тарихы һ.б.ш.).
- «Гаиләм тарихы» (мисал өчен, минем шәжәрәм, гаиләм белән бәйле булган истәлекләр).
- Әнвәр Хәйринен «Шәһре Бану – Шәрбән кыйссасы» исемле китабы нигезендә язылган докладлар.

2.2. Конференция эше 2 секция буенча оештырылган: фәнни-гамәли һәм ижади-гамәли.

Фәнни-гамәли секция түбәндәге эш төрләрен үз эченә ала:

- проблемалы-тикшеренү;
- проблемалы-рефератив;
- проблемалы-эзләү эшләре.

Ижади-гамәли секция түбәндәгеләрне үз эченә ала:

- видеоролик (интервью, репортаж, видеоклип);
- үз эсәреңнең шигырен;
- эссе.

3. Бәяләү процедурасы һәм критерийлары

3.1. Фәнни-гамәли секция эшләрен бәяләү критерийлары:

- белдерелгән теманы, максатларны, бурычларны ачуның корректлылыгы һәм тулылыгы;

- проблеманың актуальлеге һәм практик әһәмияте;
- эшнен яңалыгы (тикшеренүгә якин килүнең оригинальлеге, проблеманың яңалыгы);
- грамоталылык һәм эш тәкъдим итү логикасы;
- докладның сыйфаты: композиция, аргументлаштыру һәм ышандыру;
- сорауларга җаваплар: җавапның тулылыгы, эрудирлыгы, теманы белү;
- презентация сыйфаты;
- регламентны үтәү.

3.2. Видеороликларны бәяләү критерийлары:

- белдерелгән теманы ачу тулылыгы;
 - теманы дәлилләү һәм ачу тирәнлеге, күзаллауның ачыклығы;
 - видеороликның креативлыгы (идеянең яңалыгы, оригинальлеге);
 - мәгълүматлылык;
- теманы ачу тулылыгы;
- тамашаның креативлыгы;
 - сорауларга җаваплар: җавапның тулылыгы, теманы белү.

3.3. Шигырьләрне бәяләү критерийлары:

- белдерелгән теманы ачу тулылыгы;
- оригинальлек;
- материал бирү тирәнлеге, логик бәйләнеш;
- шигырьнең мәгънәви һәм композицион бөтенлеге;
- стилистик һәм тел белеме;
- шигырьнең ритмик төзеклеге (үлчәме, ритм, рифма, благозвучие);
- тамашаның креативлыгы;
- уку яттан;
- сөйләмнең тәэсирлелеге һәм эмоциональлеге;
- сорауларга җаваплар: җавапның тулылыгы, теманы белү.

3.4. Эсселарны бәяләү критерийлары:

- белдерелгән теманы ачу тулылыгы;
 - оригинальлек;
 - аргументация;
- композиция һәм фикер йөртү логикасы;
- язма сөйләмнең сыйфаты;
 - грамоталылык;
 - эш тәкъдим итүнең креативлыгы;
 - эшне сәнгатьле уку;
 - сорауларга җаваплар: җавапның тулылыгы, теманы белү.

4. Конференция катнашучылары.

4.1. Катнашучылар: Татарстан Республикасыннан, Рәсәй регионнарыннан һәм чит илләрдән 7-11-нче сыйныф укучылары һәм югары уку йортлары һәм көллиятләрдән 1-4 курс студентлары. Фәнни эшләр бер кеше тарафыннан да,

күмәк эш (3 кеше) буларак та тәкъдим ителергә мөмкин. Проект житәкче белән эшләнәргә тиеш.

5. Эшләрне тапшыру тәртибе

5.1. Конференциядә катнашу өчен 2024-нче елның 10-нчы октябрь – 17-нче ноябрь арасында selet.biz сайтында гариза калдырып, fansar@selet.biz электрон адресына эшне жибәрергә кирәк (һәрбер кәгазь бите аерым файл буларак беркетелергә һәм авторларның фамилияләре күрсәтелергә тиеш).

5.2. Тикшеренү эшләре Нигезләмә шартларына туры килмәгән очракта, Оештыру комитеты андый эшләрне Конкурсака кабул итмәскә мөмкин.

5.3. Конференциянең оештыру комитеты, авторлар белән килештереп, жыентыкта басылганда материалларның исемнәрен һәм эчтәлеген редакцияләү, шулай ук текстларны язмадан читкә тайпылдыру хокукын үз артыннан калдыра.

5.4. Конференциянең көндөзгә турында, эш авторлары санына бәйсез рәвештә, бер катнашучы (эш авторы) эш тәкъдим итә.

5.5. Доклад турында фикер алышуда эксперт советы әгъзалары, шулай ук секциянең теләгә булган барлык катнашучылары (2 мин) катнаша.

5.6. Катнашучыларның иң яхшы эшләре Интернетта конференциянең хезмәт жыентыгында selet.biz рәсми сайтында бастырыла. Эшләр татар яки рус телләрендә тәкъдим ителергә мөмкин.

5.7. Фәнни эшләрне күрсәтү тәртибе:

- Конференциягә тапшырылган фәнни эшләр «Антиплагиат» системасында тикшерелә. Текстның авторлык (оригиналь) өлеше 65% - тан да ким булмаска тиеш. Шартлар үтәлмәгән очракта, фәнни эш эксперт советы әгъзалары тарафыннан тикшерелми.

- Фәнни эшне рәсмиләштерүгә таләпләр 1-нче кушымтада күрсәтелгән;

- Доклад татар яки рус телләрендә бирелергә мөмкин. Презентация белән чыгыш татарча булырга тиеш;

- Тикшеренү эшен тәкъдир итүнең электрон вариантын Оештыру комитетына PowerPoint форматында тәкъдим итәргә кирәк, ул 4-нче кушымта нигезендә рәсмиләштерелгән. Тәкъдим ителгән презентацияләр эчтәлеге эксперт советы әгъзалары тарафыннан бәяләнә;

- Секцияләрдә чыгыш ясау өчен докладчыга 5 минут бирелә. Күрсәтмә материаллар, плакатлар, таблицалар куллану, шулай ук компьютер презентациясе куллану мөмкин.

5.8. Ижади эшләрне күрсәтү тәртибе:

- Конкурса тәкъдим ителгән эшләр оештыру комитеты тарафыннан оригинальлеккә тикшерелә. Язылган шигырьләр һәм эсселар, шулай ук төшерелгән видеороликлар алданрак интернет челтәрендә басылырга тиеш түгел;

- Эш икенче турга узган очракта, катнашучыга үз эшен тәкъдим итәргә кирәк: кызыклы итеп, шигырь өйрәнергә, эссе укырга/видеоролик күрсәтергә;

Чыгыш вакыт белән чикләнмәгән;

-Ижади эшләрне рәсмиләштерүгә таләпләр 2-нче кушымтада күрсәтелгән.

6. Конференция уздыру һәм эшләрне тапшыру тәртибе

6.1. Конференцияне уздыру өчен Оештыру комитеты, фәнни тикшеренү эшләрне сайлау өчен Программа комитеты җаваплы. Оештыру һәм программа комитеты составын, шулай ук экспертлар советын «Сэлэт» ТРЯИФ генераль директоры раслый.

6.2. Конференция үткәрү көнендә һәр катнашучы оештыру взносын 500 сум күләмендә түли.

6.3. Конференциянең уздыру вакыты һәм урыны.

Уздыру вакыты	Чаралар	Уздыру урыны
Читтән торып катнашу этабы		
10-нчы октябрь – 17-нче ноябрь	Конференциядә теләүчеләрнең теркәлүе	катнашырга электрон www.selet.biz

10-нчы октябрь – 17-нче ноябрь	Гаризалар, тикшерү эшләр, тезислар кабул итү (электрон теркәлүдән соң гына)	fansar@selet.biz
18-нче ноябрь 2024 – 22-нче ноябрь 2024	Конференциянең читтән торып катнашу этабы	Сәләт йорты (Казан шәһәре, Островский ур., 23 йорт)
24-нче ноябрь 2024	Читтән торып катнашу этабының нәтижеләрен тәкъдим итү	www.selet.biz
Экспертлар составы каршында эшне тәкъдим итү этабы		
30-нчы ноябрь – 1 декабрь 2024		«Фәнсар» уку-укуыту үзәге (Биләр каласы, Алексеевск районы)

7. Эшләрне тәкъдим итү һәм аларны секциянең эксперт советы тарафыннан карау тәртибе

7.1. Эшләрне бәяләү һәм тикшерү ике этапта уза:

- I этап (читтән торып катнашу): конкурста катнашкан эшләр Оештыру комитеты тарафыннан барлык кагыйдәләр нигезендә эшләнгәнлеге тикшерелә, шуннан соң фәнни эшләр эксперт советына жиберелә;

- I этапта экспертлар советы тарафыннан иң яхшы эшләр сайлап алына. Катнашучыга 5 көннән дә калмый электрон почта аша яки башка юл белән конференциянең икенче этабына чакыру жиберелә;

- II этап: Конференциянең II этабында сайлап алынган иң яхшы фәнни эшләр конференциянең экспертлар составы каршында эшне тәкъдим итү этабында катнаша.

8. Бүләкләү тәртибе

8.1. Экспертлар советы киңәше нигезендә жиңүчеләргә һәм лауреатларга махсус дипломнар тапшырыла.

8.2. Катнашучылар сертификат белән бүләкләнә.

9. Оештыру комитеты белән элемтәгә керү өчен мәгълүмат бирелә.

9.1. Оештыру комитеты адресы: Сәләт йорты, Казан шәһәре, Островский урамы, 23-нче йорт.

Электрон почта: fansar@selet.biz, белешмә өчен телефон: +7 (843) 292-16-00.

Кушымта 1

«Әнвәр Хәйри укулары»

Республикакүләм яшьләр фәнни-гамәли конференциясе

Тикшеренү эшен тутыру һәм тәкъдим итү таләпләре.

I. Тикшеренү эше структурасы

1. Тикшеренү эше фәнни эшләр өчен кабул ителгән билгеле бер тәртиптә төзелә.

2. Структураның төп элементлары: баш бит, эчтәлек, кереш, төп өлеш, йомгак, әдәбият исемлеге, кушымталар.

а) Баш бит тикшеренү эшенең беренче бите булып санала һәм үрнәккә карап тутырыла (Кушымта 3). Тикшеренү эшенең баш бите өч телдә: татар, рус һәм инглиз телләрендә бастырыла (секцияләргә карамастан).

б) Баш биттән соң эчтәлек килә, эчтәлектә фәнни эшнең бүлекләре һәм битләре языла.

с) Фәнни эшнең кереш өлешендә сайлап алынган теманың актуальлеге, максаты, куелган бурычларның эчтәлеге, эзләнүнең объекты һәм предметы, методы, теоретик әһәмияте һәм килеп чыккан нәтижеләрнең кыйммәте күрсәтелә.

д) Фәнни эшнең төп өлешендә тикшеренү эшенең методикасы һәм техникасы күрсәтелә һәм нәтижеләре гомумиләштерелә. Эчтәлекне аңлатуга ярдәм иткән күрсәтмә материаллар кушымтада китерелә. Бүлекләр эчтәлеге фәнни тикшеренү темасына төгәл туры килергә һәм теманы ачып бирергә тиеш. Әлеге бүлекләр тикшерүченең материалны логик һәм кыскача тәкъдим итү сәләтен күрсәтә.

е) Фәнни тикшеренү эшенең йомгак өлешендә төп мәгънә һәм нәтижеләр күрсәтелә.

ф) Тикшеренү эше ахырында әдәбият исемлеге күрсәтелә. Текстта фәнни чыганакларны күрсәтүче сылтагалар да булырга мөмкин (чыганакның сылтама номеры әдәбият исемлеге белән туры килергә тиеш)

г) Кушымтада ярдәмче, яки өстәмә материаллар куела. Шулай ук өстәмә жәдваллар, графиклар, рәсемнәр һ.б. күрсәтергә мөмкин.

II. Фәнни тикшеренү эшен тутыру тәртибе

1. Тикшеренү эшенең титул бите үрнәктә күрсәтелгәнчә төзелергә тиеш (Кушымта 1.3.).

2. Тикшеренү эше өзлексез тәртип белән бастырыла. Төрле текст өстәмәләре кертелми.

3. Форматлаштыру тәртибе:

а) Тикшеренү эшенең тексты Times New Roman хәрефе белән бастырыла (14-нче пункт), чикләре: сул – 3см (30 мм), уң – 1,5 см (15мм), өс – 2 см (20мм), ас – 2 см (20 мм). Текстны бит киңлегә буенча тигезләү зарури. Юл арасы 1,5 интервалында булырга тиеш. Чик контурлар китерелми.

б) Кызыл юл 1 см буш арадан башланырга тиеш.

с) Бүлек исеме белән текст арасында интервал 3-кә тигез. Бүлек исеме һәм параграф арасында да шул ук интервал саклана. Юл уртасында язылучы бүлек исеме ахырында нокта куелмый. Бүлек исеме астына сызу һәм юлдан-юлга күчерү тыела.

4. Фәнни-тикшеренү эше үтә күренмәле өске бит белән махсус папкага урнаштырыла (эшне файлларга урнаштыру тыела; файлларда бары тик фотосурәтләр, гербарийлар һ.б.ш. кушымта битләре генә булырга мөмкин). Программа белән диск аерым файлга урнаштырыла һәм беркетелә.

«Әнвәр Хәйри укулары»
Республикакүләм яшьләр фәнни-гамәли конференциясе

Видеороликларга таләпләр:

1. Видеоролик форматы - avi , mpeg, MP4, HD, Full HD.
2. 16:9 өчен 1280x1024 видеороликның минималь рөхсәт кәгазе, 360 px (пиксель) түбәнрәк түгел. Ориентация - горизонталь.
3. Видеороликның максималь дәвамлылыгы - 3 минуттан артык түгел.
4. Видеороликта турыдан-туры катнашучы булу - мәжбүри.
5. Махсус программалар һәм инструментлар видеоролигын монтажлаганда һәм жыйганда - катнашучы карамагына куллану.
6. Видеороликлар саны - һәр катнашучы (коллектив) бер генә видеоролик тәкъдим итә ала.
7. Катнашучылар видеоролик жанрын үзләре билгели (интервью, репортаж, видеоклип һ.б.).
8. Видеороликта фоторәсемнәр кулланыла алмый.
9. Видеоозмага конкурсның цензурасыз чагылышлары булган конкурс тематикасына сыешмый торган реклама характерындагы роликлар кабул ителми.

Шигырьләр язу таләпләре:

- Бары тик үз әсәрен генә катнашуга чакыралар.
- Шигырь рус яки татар телендә язылырга мөмкин.
- Күләме: 8 дән 32 гә кадәр шигъри юл.

Формат: Шрифт - Times New Roman яки Calibri, шрифт күләме - 14 кош.

Эссе язуга таләпләр:

- эш MS Word текст мөхәррирендә башкарылырга тиеш;
- эш күләме (эссе): кимендә 500 сүз;
- кегль 14, шрифтның төре - Times New Roman, интервал -1,5;
- кырлар: сулдан 3 см, өстән һәм астан - 2 см, уңнан - 1,5 см;

Кушымта 3

«Өнвәр Хэйри укулары»
Республикакүләм яшьләр фәнни-гамәли конференциясе

Баш битне тутыру таләпләре.

«Өнвәр Хэйри укулары» Республикакүләм яшьләр фәнни-гамәли
конференциясе
Тема: “Туган җирем тарихы”

Тикшерү эше:

“Туып үскән авылым тарихы”

Иванов Кирилл, 11-нче сыйныф
Сидоров Максим, 10-нчы сыйныф
Катнашырга тәкъдим иткән оешма:

Экологик-биологик балалар үзәге, Казан шәһәре. Фәнни җитәкчеләр:
ө.б.у. I категория Макарова И.Н.,
б.ф.к., КФУ доценты Сидоров М.Ю.

Казан, 2024

Кушылмта 4

«Әнвәр Хәйри укулары»
Республикакүләм яшьләр фәнни-гамәли конференциясе

Электрон презентацияне әзерләү һәм тәкъдим итү таләпләре.

I. Электрон презентациянең структурасы.

1. Тикшеренү эшенең исеме, катнашырга тәкъдим иткән оешма исеме, докладчының һәм фәнни җитәкченең исеме, фамилиясе, әтисенең исеме.
2. Тикшеренү эшенең төп максаты һәм бурычлары.
3. Тикшеренү эшенең төп этаплары.
4. Йомгаклау (нәтижә).
5. Кулланылган чыганаclar исемлеге.
6. Тикшеренү эшен язуда булышучыларга рәхмәт сүзе.

Слайдлар тәртибе доклад төзелешенә туры килергә тиеш.

II. Электрон презентацияне әзерләү

1. Әзерләү өчен бердәм стиль кулланыла (презентациягә туры килми торган стильләрден баш тартыгыз).
2. Тикшеренү эшенә туры килә торган төсләр кулланыла (бер слайдта 3-тән дә артык төс булырга тиеш түгел: берсе фон өчен, баш бит һәм текст өчен). Фон һәм текст өчен контраст төсләр кулланыла.
3. Слайдта бары тик докладчының телдән сөйли торган төп сүзләре һәм җөмләләре булырга тиеш, ә текст язылмый.
4. Шриффт күләме: баш бит пункты 24 – 25, текст пункты 18 – 36. Курсив, калын һәм декоратив шриффт бары тик текстның мәгънәсен аерыр өчен генә кулланыла.
5. Мәгълүматны тапшырыр өчен слайдның төрле төрләре кулланыла ала: текст, жәдваллар, схемалар, графиклар, иллюстрацияләр. Барлык төрләр дә эчтәлектә күрсәтелергә тиеш.
6. Анимацияләр тыңлаучының игътибарын җәлеп итү өчен кулланыла. Төрле анимацион күренешләр фәнни эшенең эчтәлеген төгәлрәк күрсәтү өчен

кулланыла ала, эмма алар мэгълүматнең эчтәлеген аңларга комачауламаска тиешләр.

III. Презентацияне тәкъдим итү таләпләре

1. Презентация файлы Microsoft PowerPoint 2007, OS Windows стандарт форматында булырга тиеш.

2. Электрон презентацияләр компакт дискта яки Flash-жайланмасында OS Windows 7/8/10 системасы форматында тапшырылырга тиеш.